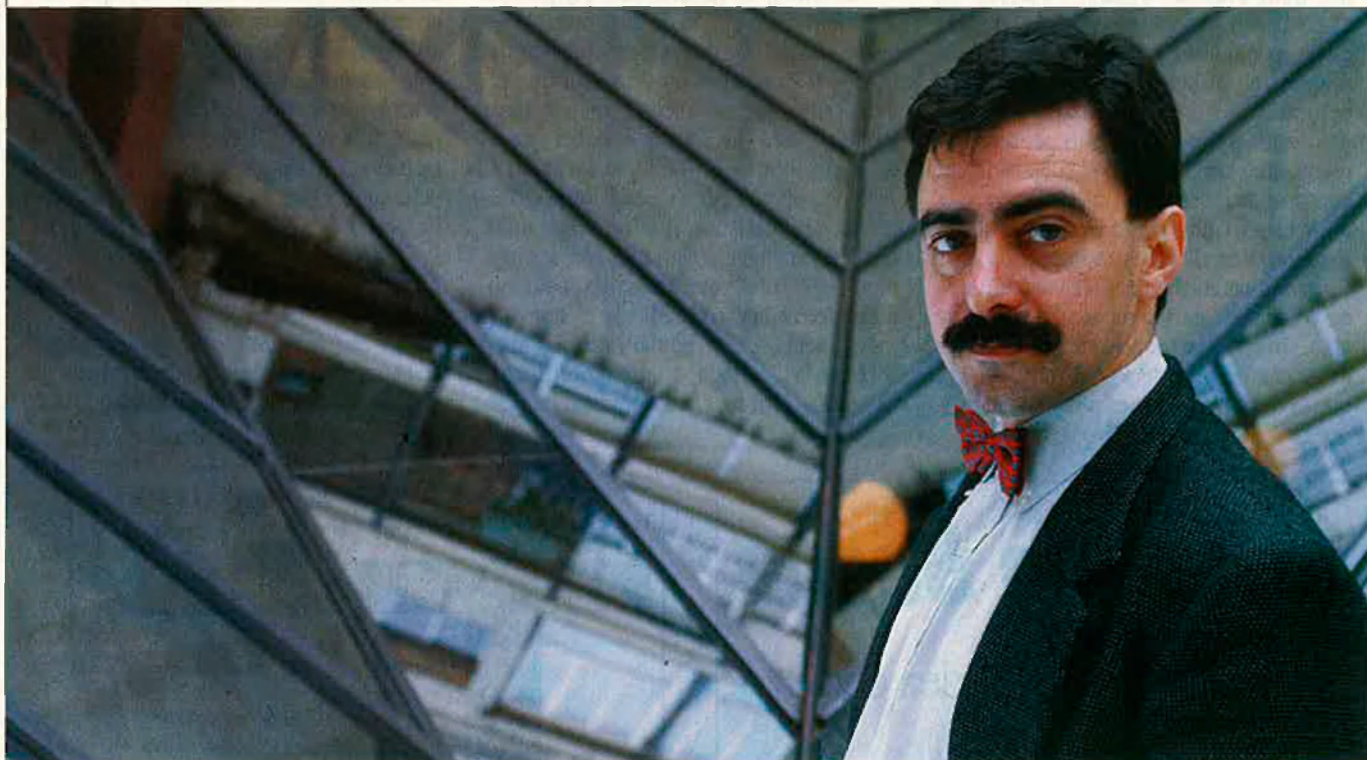

Entrevista a Manolo Borja, director del Museu de la Fundació Tàpies

“L'intel·lectual ha de ser un nòmada, una persona que trenqui fronteres”

Interessat pel canvi que es produeix a final dels anys 50 i principi dels 60 dins el món de l'art modern, Manolo Borja s'acosta a Tàpies. Però la seva intenció va molt més enllà de gestionar un museu dedicat a una sola persona. Ans és l'excusa per fer-ne un centre viu i d'investigació.

“No crec en l'eclecticisme, però sí en el pluralisme, ja que tot es pot veure des de diferents punts de vista i tot són, en certa manera, veritats”.

C. PUÉRTOLAS

Volia entrevistar Manolo Borja amb la idea de fer la guitza a la persona que dirigeix el Museu de la Fundació Tàpies, la Fundació més polèmica de Barcelona. De fet, l'entrevista era el pretext per aprofundir en aquest punt.

A mesura que anàvem entrant, la naturalitat d'aquest home intel·ligent i culte modificava la meua escèptica predisposició, propiciada per aquesta mena de marea popular que arrossega fins a la insídia un projecte de museu que per la seva concepció ideològica és, com a mínim, respectable. A poc a poc anava donant l'alternativa a una reflexió més profunda i sincera del que significa una fundació com la d'Antoni Tàpies.

És veritat que la Fundació Tàpies ha fet massa exposicions continuades del seu

fundador, que té una porta que no convida (més aviat frena) i unes estrelletes d'ornamentació que atempten contra qualsevol idea d'espai d'exposició neutre. Però també és veritat que actualment, i a Barcelona, no hi ha gaires espais culturals que ofereixen una programació capaç d'inquietar-nos intel·lectualment.

Pel que fa a Manolo Borja, només cal dir que és un home d'àmplia formació acadèmica que ha desenvolupat nou anys de la seva carrera als Estats Units, que lamenta que ciutats que formen part de la mateixa cultura, com ara Barcelona i València, vagin perdent a poc a poc la seva relació cultural, i que és una curiosa mescla d'espon-taneïtat mediterrània i d'aplom anglo-saxó. Potser ve d'aquí la seva recompensa.

—¿Per què EUA?

—Bé, per diverses raons. A nivell metodològic, hi havia una sèrie de gent com, per exemple, Rosalind Kraus i Vicent Sculli, amb la qual volia treballar, que era als Estats Units i, de fet, vaig estar amb ells. També perquè Nova York continua sent un port franc de l'art contemporani, un centre que, si bé és tant viu com en els anys 50, a nivell d'entendre el que és la modernitat, per les col·leccions i per la dinàmica que manté, continua sent un lloc molt important a nivell lectiu i personal.

A Nova York no hi ha ningú de Nova York, és un lloc de nòmades vinguts de tot arreu, i la idea de nomadisme és molt important intel·lectualment parlant: avui dia l'intel·lectual ha de ser un nòmada, una persona que trenqui fronteres.

—¿Però no és Europa qui porta la batuta en aquests moments?

—Sí, jo també ho crec, i de fet sóc aquí i no pas allà. Nova York ha estat un centre d'art modern bàsic, importantíssim en el segle XX: parlo de l'època que va des dels anys 50 fins als anys 70, però crec que la situació ha canviat i que, en aquests moments, a certs indrets d'Europa es fan coses més interessants i tal vegada més progressistes que no pas als Estats Units. Si mires, per exemple, les exposicions que fan avui els museus americans en general, veuràs que encara són molt conservadores, tipus Matisse, Cézanne, Picasso. És clar, són exposicions que s'han de fer, però que són de revisió, són exposicions acadèmiques (en el bon sentit de la paraula), però que no són el tipus d'exposició que predomina a Europa i no sols pel seu contingut, sinó també com a plantejament del concepte de museu.

Als Estats Units, tenint en compte que la modernitat té diversos moments, la idea de museu ha quedat una mica anquilosada en la idea de "museu modern" i, quan dic això, em refereixo al període que va de les avantguardes històriques fins als anys 60, que és quan clarament es produeix un can-

vi en el mercat i en la comprensió de la posició de l'artista dins la societat. En aquest sentit, Europa està en un moment d'avantatge, tot i que Nova York és Nova York i el mercat continua sent fortíssim i això fa que encara tingui un pes específic.

—Fa una estona em parlava de l'intel·lectual com a nòmada, com a element que ha de posar en crisi la societat. ¿Creu que l'intel·lectual o l'artista a Espanya s'ha aburgosat en relació amb els intel·lectuals americans o d'altres països d'Europa?

—És difícil de generalitzar, perquè tota generalització s'aparta de la veritat. De totes maneres, haig de dir que, al nostre país, ens trobem amb un fenomen que alguns crítics han anomenat "l'avantguarda tardana", és a dir, l'acceptació del que és nou pel sol fet de ser-ho i que sovint no és sinó una apropiació d'idees i formes d'altres centres artístics, que no tenen valor per elles mateixes, sinó que són les últimes. Això vol dir que idees que en un moment determinat són radicals es transformen i acaben sent edulcorades, acaben sent estil, ideologia; i quan un artista fa ideologia, perd tot el valor radical i de crí-

tica (imprescindible per a la creació d'un autèntic art d'avantguarda). L'activitat d'un artista i de tot intel·lectual ha de ser una activitat de guerrilla, ha de canviar contínuament d'estratègia, si no, deixa de ser intel·lectual i es torna un "adaptat al sistema". Als Estats Units, com que tot depèn del fons del govern (institucions, museus), i no sols econòmicament sinó també a nivell d'opinió, fa que hi hagi un estancament en aquest sentit. Però, de fet, el conservadorisme que ha patit la cultura americana dels anys 80, amb un fortíssim grau de censura, ha provocat una reacció d'intel·lectuals podríem dir-ne "d'esquerres", no del Partit Demòcrata (ja que la política als Estats Units és un problema professional, no ideològic), que sorgeixen arran del descobriment d'idees d'intel·lectuals europeus dels anys 70 com Harld Bloom o Derrida, que fan que actualment hi hagi un pensament i una actitud crítica prou forta i interessant.

—Parli'm del seu interès per Antoni Tàpies i de com arriba a la seva Fundació.

—El que m'ha interessat des de sempre és estudiar el fenomen cultural del segle XX. No crec en l'eclecticisme, però sí en

fuster de Sueca

Fabrica la teua idea en:

**Fusteria,
Mobiliari i
Decoració**

Crideu al Tel.: 170 11 16
Vos podem atendre inclús
dissabtes i diumenges

MARTI

**Ctra. Nacional 332 València-Alacant
SUECA (VALÈNCIA)**

Trabajos de 47 jóvenes artistas
participantes en

T

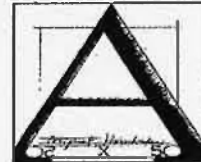
**ALLERS
D'ESCULTURA**

dirigidos por

**Angel BADOS
Juan HIDALGO
Antoni MUNTADAS**

**FOTO
SOVIETICA**
CLAUSURA
30 MAYO

HOMENATGE

MIGUEL HERNANDEZ

50x50 recoge originales de 50 artistas
en el centenario del nacimiento del
poeta del pueblo.

ABAD	BROSSA	GINESTAR	RAMOS
AGUILAR	CAIJO	HILIAS	RAMÍNTOS
AGUILO	CANDELA	PUGAN	RIJOLÍES
ALFARO	CARRILLO	LASTRES	RODER
ANZO	CASAMATA	LAU	SEMINE
ARIMÓN	CASTELLÓN	LORENZO	SOLER
ARMENGOL	CHANA	S.MARCO	SORIA
AZORIN	DOLZ	A.MARCO	TERDOR
BAVARRI	ESCALADO	MASIA	VENTO
BENASSAI	GABINO	MLSTINE	YTURRALDE
BILANNO	GARRIGA	MICHAVILA	ZAMORANO
BLASCO	GAZQUEZ	MIRO	
BOIX	GENOVÉS	NAVARRO	

Inauguración 9 Junio, 11 noche. Inauguración 9 Junio, 8 tarde.

en colaboración con la Facultad de BB AA de Valencia en colaboración con el Institut de Cultura Juan Gil-Albert

SALA PARPALLO PALAU DELS SCALA

CHANDLER 5 Tl. (90) 3623677-3920001 Fax 3014078 Pça Marqués, 4
Horario: Martes-Viernes: 10.30-15.30 y 17-21 h.
Sábados: 17-21 h. Gemíngos: 10.30-13.30. Lunes cerrado

DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA

“Quan un artista fa ideologia, perd tot el valor radical i de crítica.”

C. PUERTOLAS

el pluralisme, ja que tot es pot veure des de diferents punts de vista i tot són, en certa manera, veritats, i els significats no es troben en cap punt concret, sinó possiblement al mig. La raó d'escollir Tàpies és senzilla i parteix del meu interès pel canvi que es produeix a final dels anys 50 i principi dels 60, canvi bàsic per a entendre la modernitat, tant a nivell de relacions, com de cultura i de societat. Durant aquest període hi ha un seguit d'artistes que trenquen tota la tradició i n'hi ha uns quants que agafen nous elements, però que continuen mantenint-ne uns quants de la diguem-ne “primera tradició moderna”. Tàpies forma part d'aquest grup d'artistes i això m'interessava moltíssim, com també la seva manera d'entendre la nostra cultura i la influència decisiva en l'art espanyol: em vaig ficar en aquest tema i més tard vaig posar-me en contacte amb ell, coincidint amb al moment en què ell pensava a fer la fundació.

—*¿Què és la Fundació Tàpies i per què és necessària una Fundació Tàpies? ¿No és un acte contraproduent abandonar una fundació cultural sota el patrinatge d'un sol artista, d'una sola tendència?*

—D'entrada i parlant en abstracte, em penso que no és necessari un museu dedicat a una sola persona, perquè pot arribar a ser, tal com dius, contraproduent, pel fet de donar més importància a un artista que no pas a un altre i per l'efecte incidental que pot tenir en la història. De totes maneres, la història és feta de la negació d'aquesta abstracció i, en aquest sentit, la història moderna d'Espanya és molt irre-

gular: no hi ha col·leccions, no hi ha museus d'art modern (per posar-nos d'acord amb el Museu d'Art Contemporani passa tot el que passa) i, de forma espontània, a Barcelona han anat apareixent institucions com la Fundació Joan Miró, el Museu Picasso i també la Fundació Antoni Tàpies que, en certa manera fan funcions del que hauria de ser el Museu d'Art Contemporani. D'altra banda, crec que tampoc no s'hauria de fer una fundació sobre qualsevol artista: no tindria cap sentit fer una fundació sobre algú que no incidís en el caràcter i la història d'un país, però, en canvi, sí que en té el fet de mostrar l'obra d'artistes l'activitat intel·lectual dels quals hagi estat i sigui crítica, que hagi contribuït a formar la trajectòria contemporània d'una ciutat. Jo crec que aquest és el cas de Picasso, Miró o Tàpies i, per tant, qualsevol activitat que es faci a la fundació és una activitat crítica amb què vas confrontant i obrint camins.

—*¿Això no es contradia amb el fet de tenir una col·lecció permanent? ¿Una col·lecció així no és, per definició, una col·lecció tancada?*

—Un dels objectius seria de mantenir una col·lecció d'obra de Tàpies a Barcelona, una col·lecció amb coherència des del punt de vista de mostrar la part més avantguardista o radical de l'obra de Tàpies. Les obres que tenim són obres clau: un museu és important quan té obres amb càrrega històrica, obres que van més enllà d'elles mateixes, com ara el *Gernika* de Picasso o *Las Meninas* de Velázquez. Es tracta també d'una col·lecció oberta, un

principi que s'anirà ampliant amb altres donacions d'Antoni Tàpies i que, a més, també és oberta a altres artistes. De fet, ja tenim una de les millors peces de Krzysztof Wodiczko, una peça de Konellis i tindrem un Brassàis després de l'exposició que en farem. La idea és de no mantenir una col·lecció tancada sinó una col·lecció de moviment continuat.

—*¿Quin hauria de ser doncs, segons vostè, un concepte modern i crític de museu.*

—El concepte tradicional de museu és mort, el paper de l'artista ha canviat des dels anys 40 ençà. També la idea de Museu d'Art Contemporani, tipus MOMA de Nova York és acabada. D'altra banda, la concepció d'exposició espectacular dels anys 80, que encara és molt viva, no m'interessa, perquè és l'antítesi del que un museu ha de ser: un museu ha de fer cultura crítica i no purament castells de focs. Penso que un museu ha de ser un centre viu, no sols d'exposicions i que ha d'explorar altres camins, com per exemple el d'emfasitzar activitats acadèmiques: aquesta és una de les ideologies que intentem d'imprimir-li.

Pel que fa a l'elecció dels artistes, val a dir que tots estan a cavall d'aquest canvi que es produeix als anys 60, d'aquesta nova manera d'entendre la relació de la societat amb l'artista. Aquest és el cas de Louise Bourgeois, de la qual, en aquella època, la crítica va dir que era una bona artista, però que en la seva obra hi havia contradicció entre forma i contingut: aquesta afirmació, que en el seu moment era ideològicament moderna, avui ens sembla equivocada, i és precisament aquesta contradicció allò que ens sembla positiu.

Això és un criteri, però la vida és molt complexa, les idees són molt complexes i, per tant, jo accepto la contradicció, i penso que s'ha de ser multi-direccional. En aquests moments Espanya és a punt de perdre una oportunitat històrica, perquè s'hi van fent museus, però amb models que ja són del tot morts. Penso que no ens hem de demanar tant com s'ha de fer un museu, sinó per què hem de fer un museu i quin sentit té en la nostra societat; un model de museu que tingui una relació més directa amb la situació actual. Aquesta és l'única manera de deixar de ser una societat provinciana, merament receptora d'idees i, per tant, purament colonitzada, de ser una societat crítica i d'avantguarda a nivell d'idees i com a comunitat.

Eduard Castellet i Torrents